

42 år sedan starten 1978

Ön Vinga är ca 1000 m lång och 500 m bred
Fyrens lysvidd
47 km eller
25,5 nautiska mil

PEJLINGAR

FÖRR, NU OCH FRAMTID
FRÅN FLOTTANS MÄN OCH BOJOR I GÖTEBORG

N:r 2-2020

Slaget om Atlanten 1940-1945

I detta nummer bl.a.

Ledare	Sida 3
Jan Eric Knutas forskar Del 3	Sida 4-5
Kent Nordström berättar om "Slaget om Atlanten" under Vvk2	Sida 6-7
Marinen 500 år 2022 Intro	Sida 8
Marinen har övat trots Corona	Sida 9
Akt slag!	Sida 9
DK Bojen före Corona/ Covid 19	Sida 10
Medlemsinformation	Sida 11
Stödannons till Stena AB	Sida 12

Marinstugans gavel

**FLOTTANS MÄN
GÖTEBORG**

Örlogsvägen 6
426 71 Västra Frölunda
Tel. 031-29 07 23

Hemsida:
www.flottansman.se/goteborg

E-post:
flottansmangoteborg@telia.com

Postgirokonton: 4 47 48-2
Bankgironummer: 470-3526

Organisationsnummer:
857200-4284

**PEJLINGAR
N:2 juni 2020**

Utgivare/Ägare:
Ansvarig utgivare och red:
Medhjälpare
Distribution:
Manusadress:
Sista manusdag nr. 3/2020
Planerade utgivning:
Årsprenumeration:

Lösnummerpris:
Trycks hos:

ORDFÖRANDEN HAR ORDET**Kamrater!**

Det är sannerligen underliga tider vi befinner oss i med en pandemi och galopperande arbetslöshet samt en ekonomisk recession av sällan skådat slag. Vi vet för närvarande inte när vi åter kan starta upp vår klubbverksamhet igen men hoppas att det blir snarast efter sommaren. Men om detta vet vi ännu inte någonting. Det som vi planerat för hösten framgår av sida 11.

Måtte detta elände få ett snart slut även om mycket tyvärr tyder på att det kan vara långt kvar innan man kan blåsa bort från pandemiberedskapen och vi åter ses som vanligt i Marinstugan.

Till tidigare inställd verksamhet fogades vårt Nationaldagsfirande den 6 juni. Vi såg ingen möjlighet att genomföra detta årliga evenemang detta år. Tills vidare är all organiserad verksamhet pausad i stugan. Vi genomför styrelsemöten som telefonmöten och i stugan görs i huvudsak endast vissa underhållsåtgärder som gräsklippning och viss städning. Posten hämtas och gravvården sker enligt rutin.

Vad gäller Rikssårsmötet 2020 så har det som bekant flyttats till hösten (30 augusti till 1 september) med samma resmål och tider men även där råder stor osäkerhet om större mängder människor kan samlas på sedvanligt sätt redan då. Beredskap måste finnas för ett genomförande av Rikssårsmötet på ett helt annat sätt, troligen baserat på digital teknik. Detta återkommer Förbundsstyrelsen till under sommaren så att rätt åtgärder kan vidtas.

Nog om detta - trots allt så är sommaren i antågande och vissa lättnader har redan påbjudits av vår regering och ansvariga myndigheter såsom återstart av elitidrotten, om en med tomma läktare och ökade möjligheter till övrig idrott, ökande möjligheter att resa inom landet och vissa lättnader för utrikes semesterresor även om svenskar ännu inte är välkomna överallt. Ytterligare lättnader kan nog tillkomma men det förutsätter en fortsatt stor försiktighet avseende social distansering m.m.

Det vi också kan fröjdas åt är det planerade firandet av marinens 500-årsjubileum 2022 med allt vad detta kommer att innebära i form av evenemang på ett antal platser längs våra kuster. Denna satsning kommer att återkomma på många sätt under tiden fram till och under 2022. Vi ska även passa på att lära oss mer om vårt sjöförsvars 500-åriga historia i form av seminarier, föredrag, utställningar, studiecirkel och andra aktiviteter som vi hoppas kommer att startas upp efter hand redan under hösten för att utökas och bidra till debatter med mera om vår framtida marin.

Våra förhoppningar är givetvis att en normal framtid väntar och att vi måste hålla ut till dess och under tiden hålla avstånd, undvika trängsel, ha god handhygien, vara ute och stötta varandra på bästa sätt.

Lars-Erik Uhlegård

Förstasidesbilden: En ishavskonvoj senhösten 1942. För 75 år sedan avslutades Andra världskriget i Europa. Under en stor del av kriget pågick "Slaget om Atlanten" där många tyska ubåtar sattes in mot konvojer som svarade för de allierade transporterna under kriget. Se s. 6-7. Internet.

**6:e ÅRGÅNGEN SOM POSTTIDNING EFTER NAMNÄNDRING 2015
PEJLINGAR** startade som ett medlemsblad med namnet **PEJLING** 1978

Kamratföreningen FLOTTANS MÄN. Lokalföreningen i Göteborg,
Lars-Erik Uhlegård / 0723-97 21 86 / lars-erik@uhlegard.se
Karl Harry Dahl / 0706-91 32 42 / harry.dahl@telia.com
FM-medlemmar och "Bojor". Vissa militära instanser och andra organisationer
Flottans Män, adress: se ovan till vänster / e-post till redaktör
Måndagen den 17 aug. 2020
Sept. 2020

För medlemmar utanför FM Göteborg 100:-/år (4 nummer)
För icke medlemmar i Flottans Män 150:-/år (4 nummer)
För icke medlemmar i Flottans Män 50:-
Sandstens Tryckeri AB Västra Frölunda

LEDARE

Kamrater - om sjöförsvaret!

Den förskräckliga pandemin fortsätter sin erövring av världen. Vi är hårt drabbade i Sverige med ett stort antal döda till följd av Coronaviruset Covid 19. I det förra numret tryckte jag på vikten av att vi trots detta inte ska låta oss paralyseras av denna situation, utan sträva mot en rimlig marin återuppbyggnad och framförallt med kraftsamling mot nya sjöstridskrafter så tidigt som möjligt.

Min uppfattning är att, trots rådande läge, måste det nya amfibieförbandet till Göteborg etableras med det snaraste samt att vi därefter måste ta ett krafttag med nya fregatter av den finska Österbottentypen så snart som möjligt (första fartyg 2026/27) och en samtidig uppbyggnad av örlogshamnen i Göteborg för att kunna ta emot två fregatter och ytterligare fartyg senast 2027/28. Med tanke på de ekonomiska problem som pandemin orsakar nationen så måste en prioritering till produktion av sjöstridskrafter ske. Varför, kanske någon undrar?

Dagens problem med import/export-svårigheter beror på Coronapandemin som inte tar sin grund i annat än de problem som har uppstått på grund av en slumpvis uppstådd viruspandemi med nedstängning av verksamheter runt om i världen. Skulle istället problem med nödvändig försörjning och export bero på främmande makts sjöblockad eller om ett Coronaaliknande virus vore ett led i biologisk krigföring så blir svårigheterna av en helt annan dignitet. De problem som när som helst kan inträffa är svårigheter att skydda den sjöfart som måste fungera för att vi ska kunna ha ett fungerande samhälle under än värre påfrestningar än dagens slumpartade virusattack. Det är alltså dags att lyfta

blicken utan att för den skull slarva med hanteringen av dagens problem. Självklart ska vi följa myndigheternas anvisningar och beslut.

Vad menar jag med att lyfta blicken? Jo, vi måste trots dagens situation ha förmågan att se de svårigheter som vi står inför om vi inte ger rimliga resurser till vårt nära 500-åriga sjöförsvaret. Vad är rimliga resurser? Det är en återuppbyggd marin förmåga fram till 2030-2035. Det måste finnas erforderliga resurser att lösa viktiga uppgifter i såväl Östersjön som Västerhavet samtidigt och utan att behöva göra problemfyllda ombaseringar som lämnar andra områden oskyddade. Detta samtidigt som ombaseringar kan försvåras/förhindras och redan där kan göra att det inte blir någon rimlig förmåga vare sig i Väst eller Ost.

Tre fullt utbyggda avdelningar med två i Östersjön och en i Västerhavet är ett måste. Dagens flottiljer bör där utgöra kärnan i de tre avdelningarna som då ska innehålla såväl ytstridsfartyg, ubåtar, minröjningsresurser som erforderliga träng- och stödfartyg. Vidare ett amfibieregemente inom resp. region liksom marina flygenheter (helikoptrar, ubåtsjaktflygplan samt UAV-förband). Därutöver vissa resurser i Bottenhavet för att säkerställa vår marina närvaro där liksom särskilda enheter på och kring Gotland.

Rikets säkerhet måste ha hög prioritet i alla situationer och kan aldrig bli en fråga om val mellan välfärd eller försvar. Till de viktiga som ingår i rikets säkerhet hör naturligtvis ett starkt civilt försvar och i det sammanhanget en återuppbyggnad av våra viktigaste förnödenheter som inte kan skaks fram i en handvändning. Det ska prioriteras men sedan gäller det marinen under den närmaste 10-årsperioden. Lars-Erik Uhlegård

Höstens Försvarsbeslut efter Coronapandemin. Ordföranden funderar

Ja, vad ska man tro? Redan innan förevarande pandemi så var ju tongångarna inte särskilt försvarspositiva. Inför höstens beslut började ett "kattrakande" där finansministern visade en för vårt militära försvar nedslående syn på medel för rimlig återuppbyggnad mot bakgrund av hotbild och osäkerheter olika slag. Coronaviruset lär ju knappast ha förbättrat läget. Men, det betyder inte att en återgång till tidigare njudda inställning till rikets yttersta skydd kan accepteras.

Självklart behövs överväganden göras vad gäller omfattning och tidsplan för ett nytt försvar. Vad som däremot måste få en mer framträdande plats är marina förband och förmågor. Det är genom sjöstridskrafter amfibiestyrkor, marinflyg och väl anpassade marina stödenheter och ledningsförband samt utbyggda och väl skyddade marinbaser som krävs för att säkerställa vårt oberoende och frihet.

Bland det allra viktigaste på kort och medellång sikt bedömer jag att multifunktionella och uthålliga eskortenheter (fregatter) är. Dessa ska kunna bidra till skyd-

det av vår sjöfart från svenska hamnar till brittiska och norska hamnar samt längs den svenska kusten tillsammans med andra nationer som är i liknande läge. När kriser och behov av stöd till vår och samverkande sjöfart uppstår är fregatternas viktigaste uppgifter ubåtsjakt, luftförsvar och ytstrid samt att lägga ut skyddande mineringar. I andra sammanhang kan dessa fartyg utgöra utmärkta resurser för internationella insatser. Ett minsta behov är fyra fregatter i den Västra avdelningen och om möjligt ytterligare två i vardera Östersjöavdelningarna (Ost och Syd). För övrigt ett fortsatt anskaffande av ytstridsfartyg som komplettering till dagens korvetter nödvändigt. Fler ubåtar, minst nio i tre serier om tre ubåtar varav ett ubåtsförband i Västra avdelningen om tre enheter. Vidare minröjningsenheter samt stridsstödsfartyg och mindre bevakningsfartyg i större mängd (åtta per avdelning) samt några därutöver för Norrlandskusten och Gotland. Flygvapnet och armén då? Vissa resurser även där men först marinen! Ja, och helst ett Natomedlemskap. Lars-Erik Uhlegård

Viktig information för marint intresserade!

Kungliga örlogsmannasällskapet (KÖMS) hade planerat en marinkonferens under maj månad i år. Detta blev inte möjligt på grund av Covid 19-pandemin. Istället valde ordföranden i KÖMS Pensionsavgångne konteramiralen Anders Grenstad att genomföra ett samtal om

behovet av marin förnyelse med kommandör Bo Rask och Niklas Granholm FOI om behovet av marin förnyelse. Sök på Youtube alt: <https://www.koms.se/kunglorlogsmannasallskapet-samtal-om-sjoforsvaret/> I samtalet glömde man bort de finska korvetterna/fregatterna som lämpliga större ytstridsfartyg. L-E Uhlegård

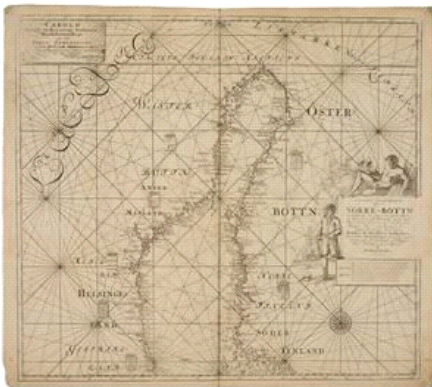

Jan Eric Knutas har forskat

Här kommer fortsättningen på berättelsen de båda holländska amiralerna. Vi får följa amiral Mårten Anckarhielms närmaste man Henrik Gierdtsons öden och äventyr under svensk örlogsflagga.

Gierdtson blev utnämnd till viceamiral i september 1644 och därefter deltog han som eskaderchef, under Anckarhielm, i sjöslaget vid Fehmarn, samma år. Riksrådet hade honom i tankarna, som chef för den blivande handelsexpeditionen till Portugal, men uppdraget tilldelades hans tidigare chef, Anckarhielm. Istället hade han sin verksamhet i Östersjön och förde befälet över trupptransporter till Wismar 1646 och Greifswald 1648. Som brukligt under denna tid, fick Gierdtson ett antal skattehemman som förläning. Danskarna försökte med ett förmånligt anbud år 1652 få honom att byta sida och gå i dansk tjänst. Han tackade nej och blev kvar i svensk tjänst. Redan året efter, 1653, utnämndes han till Holmamiral (befälet över örlogsstationen och skeppsvaret på Skeppsholmen) i Stockholm och slutligen kröntes hans militära karriär med utnämningen till amiral 1654.

Bilden tv:

Petter Geddas kartblad över kusterna i Bottnhavet och Bottenviken från 1680-talet.

Bilden från Internet härrör från Geddas Svenska sjöatlas från 1695.

Siöhielm hade under åren uttryckt önskemål om att få arbeta med sjömätningar, något som holländarna behärskade. Han fick förtroendet att leda sjömätningarna runt Västerbottens och Österbottens kuster mellan åren 1654–1656 och på Petter Geddas kartblad, över kusten från Gävle till Åbo, framgår att sjömätningarna grundar sig på underlag från amiral Siöhielm.

Efter Anckarhielms död, 1657, fick han åter befälet över flottan i Göteborg. I mars 1658 dog hans hustru och begravdes i Christinae kyrka i Göteborg. Efter freden i Roskilde 1658 drogs slotten Hjularöd och Björnstorp in till svenska kronan och gavs som förläning till Siöhielm.

De här åren, under Karl X, var en turbulent tid i Sveriges historia. Sverige förde krig mot Polen-Litauen mellan 1655–1660, som slutade utan någon tydlig segrare. Allteftersom kriget pågick, så ökade motståndet mot svenskarna. Detta utnyttjade Danmark, som passade på att förklara Sverige krig. Vid det polsk-litauiska krigets slut fick Sverige inga territoriella vinster. Polen-Litauen erkände Sveriges innehav av Estland, Ösel och Livland och avstod slutligen från alla anspråk på den svenska kronan, som hade varit föremål för tvister mel-

lan de båda länderna alltsedan Johan III:s son, Sigismund. Under tiden som Sverige var engagerat i det polska kriget passade också Ryssland på att inleda krig mot Sverige. Ett krig, som varade mellan 1656–1661. Efter Karl X:s överraskande fälttåg över Stora Bält och den följande mycket förmånliga freden i Roskilde i februari 1658 kunde Sverige vända sina styrkor mot Ryssland. Ryssland blev benägen att sluta fred och stridigheterna upphörde samma år utan några territoriella förändringar.

Fredsperioden med danskarna varade bara några månader. Redan i augusti samma år landsteg svenska trupper på Själland. Karl X hade startat sitt andra danska krig med siktet inställt att fullständigt erövra Danmark och införliva landet med Sverige. Det starka fästet Kronborg vid Helsingör föll tillsammans med större delen av Danmark och Köpenhamn belägrades igen. Den holländske ambassadören i Köpenhamn förmedlade sin oro till hemlandet om den framtida utvecklingen. Om Danmark föll, skulle alla sjöförbindelser till Östersjön kontrolleras av Sverige. Holland hade, som tidigare nämnts, under 1600-talet stora handelsintressen med länderna i Östersjön.

För att understödja krigsansträngningarna hade svenska flottan under ledning av Wrangel koncentrerats till Öresund, där den 3. eskadern stod under befäl av amiral Siöhielm. Holländarna handlade snabbt. Redan i oktober 1658 hade en stor holländsk flotta ankrat norr om Öresund med soldater och proviant till det instängda Köpenhamn. Vid gryningen den 29 oktober lättade holländarna ankar. Det blåste en fördelaktig och kraftig nordvästlig vind. Målet var att nå det instängda Köpenhamn.

Vid utkanten av Helsingör, på Kronborgs slottsvallar fanns Karl X omgiven av sin uppvaktning, beredda att besvara den holländska saluten. Det blev ingen salut när de holländska skeppen strök fram utmed den skånska kusten. Svensk eld öppnades från båda sidor av Sundet, från Kronborg och Helsingborg. Det efterföljande sjöslaget slutade med stora förluster på båda sidor. Holländarna lyckades bryta igenom den svenska flottan och förena sig med den instängda danska flottan i Köpenhamn.

Dagen efter slaget sökte svenska flottan skydd i Landskrona. Ofördelaktiga vindar gjorde att holländarna kunde anfälla igen och sänka flera svenska fartyg. Sammantaget blev det en holländsk seger. En seger, som tillsammans med en misslyckad svensk stormning av Köpenhamn, blev slutet för Karl X:s anspråk på Danmark.

Vid utkanten av Helsingör, på Kronborgs slottsvallar fanns Karl X omgiven av sin uppvaktning, beredda att besvara den holländska salutten. Det blev ingen salut när de holländska skeppen strök fram utmed den skånska kusten. Svensk eld öppnades från båda sidor av Sundet, från Kronborg och Helsingborg. Det efterföljande sjöslaget slutade med stora förluster på båda sidor. Holländarna lyckades bryta igenom den svenska flottan och förena sig med den inestängda danska flottan i Köpenhamn. Dagen efter slaget sökte svenska flottan skydd i Landskrona. Ofördelaktiga vindar gjorde att holländarna kunde anfälla igen och sänka flera svenska fartyg. Sammantaget blev det en holländsk seger. En seger, som tillsammans med en misslyckad svensk stormning av Köpenhamn, blev slutet för Karl X:s anspråk på Danmark.

Bild från Internet över Slaget i Öresund den 1 augusti 1658.

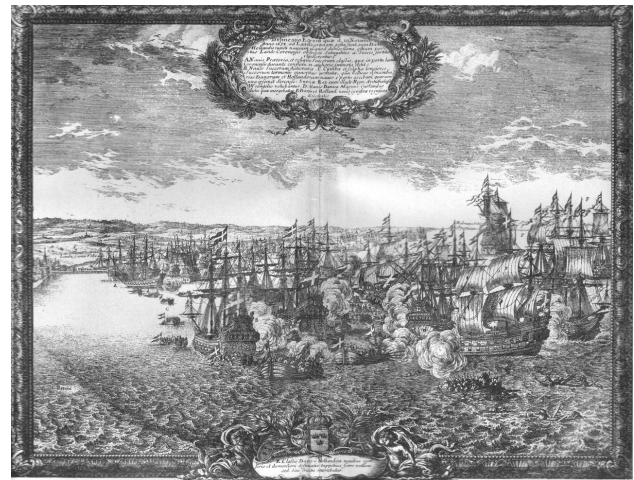
Under slaget lyckades holländarna erövra ett svenskt fartyg och dess flagga fördes som trofé till Amsterdam för att visas upp för holländske kungen. "Amsterdamflaggan" finns bevarad i Rijksmuseums samlingar. Det är den äldsta bevarade svenska örlogsflaggan. En gång, i samband med en utställning i Malmö 1993, har den visats upp i Sverige.

Amiral Siöhielm sårades under sjöslaget i ena axeln, när han "med lysande tapperhet" kämpade mot sina forna landsmän. Samma år dog hans hustru som be-

gravdes i Christinae kyrka, Göteborg. Siöhielm återvände till Göteborg och förde åter befälet över flottan på Västkusten 1659–1660.

Karl X avled i Göteborg 1660 och ett intensivt diplomatiskt arbete inleddes mellan Frankrike, England och Nederländerna, som gjorde att förmyndarregeringen samma år slöt en förmånlig fred med danskarna i Köpenhamn. Sverige fick återlämna Trondheims län.

Bornholm hade tidigare gjort uppror mot Sverige, så Danmark fick köpa tillbaka Bornholm genom att 18 adelsgoods löstes in av danske kungen. Ersättningen lämnades över till Sverige (Bornholms vederlagsgoods). Ven, som efter Roskildefreden besattes av svenska trupper, blev formellt svenskt. Köpenhamnsfreden bekräftade Sveriges innehav av Skåne, Blekinge, Halland och Bohuslän. Sverige förblev en strandstat i Öresund, men tvingades acceptera att främmande flottor tilläts i Östersjön.

Bilden: Dansk-holländsk attack på de i Landskrona ankrade svenska skeppen den 19 november 1658 (Internet)

I nästa nummer av Pejlingar får vi följa amiral Siöhielm och skeppet Falken på dess äventyrliga och strapatsrika färd över Indiska Oceanen till Indien.

Funktionärsuppgifter behöver Din medverkan

Vi söker någon som kan ta över **flaggningsuppgiften** från Calle Sparud som önskar bli avlöst vid halvårsskiftet. Närmaste flaggdag är Kronprinsessans födelsedag den 14 juli och därefter Drottningens namnsdag den 8 augusti. Intresserad att ta över sysslan kan göras till ordföranden 072-397 21 86 eller Calle 070-219 46 95 snarast möjligt. Det går bra att flera personer delar på sysslan, det är en fördel att bo relativt nära stugan.

Vidare söks en eller två man som vill överta **gravvårdssysslan** från P-O Eriksson och Kjell Åsberg som har tagit hand om denna fram till årsskiftet men sedan önskar avlösning. Intresserade kontaktar P-O Eriksson i ärendet på 070-609 23 14.

Introduktion och utbildning genom P-O och Ordföranden. Bland annat om den nya Flaggningsmanualen.

Ny **redaktör till Pejlingar** efter Harry som önskar bli avlöst senast till årsskiftet. I uppgifterna ingår att planera och framställa fyra nummer om året i samråd med ordföranden (ansvarig utgivare) och att söka underlag från medlemmars intressanta liv samt hålla kontakt med Forsvarsmakten för underlag till verksamhet och utveckling inom främst marinen men även andra delar. Intresserade kontaktar ordföranden 072-397 21 86 för ytterligare information och en viss provtid för att komma in i uppgifterna. Intressant och bra uppgift för en socialt intresserad, datortekniskt kunnig med skrivefärdighet fallenhet för bildbehandling. Hör av Dig!

Flagg- och fanförrare söks. Minst två gärna fler för att delta i ceremonier av olika slag som Veterandagen, Nationaldagen, Hemvärnets Julkonsert, begravningar och andra tillfällen när vår flagga och föreningsfana bör vara med. Kontakta P-O Eriksson 070-609 23 14.

Kent Nordström har forskat

Slaget om Atlanten under 2.a världskriget – en kort återblick!

I maj 2020 var det 75 år sedan 2.a världskriget avslutades i Europa efter nästan sex års strider till sjöss, till lands och i luften och kanske kan det vara intressant med en kort återblick om vad som tilldrog sig på Atlanten under kriget. Idén till dessa rader kommer från minnesboken *Marinen i kamp*, som sammanställdes och utgavs i Norge 1947. Man ville på detta sätt beskriva den norska marinens och den norska handelsflottans insatser under kriget men också hedra alla norska sjömän, förolyckade och överlevande, som bidragit till de allierades slutliga framgång.

Faktauppgifter har i huvudsak hämtats från den norska bokens kapitel Livslinjen, som beskriver de omfattande transporter över Atlanten från Nordamerika till Storbritannien och dåvarande Sovjetunionen som var en förutsättning för brittisk överlevnad inledningsvis och senare för att kriget skulle kunna avslutas.

Exempel på del av en konvoj som de tyska ubåtarna bekämpade i främst Nordatlanten och Ishavet. (Bilden från Internet).

Allehanda förnödenheter och materiel skeppades på i första hand brittiska handelsfartyg men många andra nationers handelsfartyg deltog, inte minst norska. Transporterna skedde i konvojer och skyddades av i huvudsak brittiska örlogsfartyg och till viss del av stridsflygplan.

Det största hotet utgjordes av de tyska ubåtarna som var i verksamhet från krigets första dag.

Redan den 3:e september 1939, samma dag som Storbritannien och Frankrike förklarade Tyskland krig, sänkte den tyska ubåten U30 det brittiska passagerarfartyget *Athenia* på 13000 ton. Sänkningen skedde utan förvarning från ubåtens sida 60 nautiska mil söder om klippön Rockall, som ligger i Atlanten väster om Irland (N57°35'46,7" W13°41'14,3") och förorsakade betydande politisk turbulens eftersom obehäpnade passagerarfartyg inte fick anfallas innan besättning och passagerare först bringats i säkerhet enligt det s.k. Londonprotokollet från 1936. 117 personer omkom varav 28 amerikanska medborgare.

Under andra världskriget sänktes 2 775 allierade handelsfartyg om totalt 14 500 000 ton av tyska ubåtar. Utöver dessa sänktes 2 000 handelsfartyg av skilda nationaliteter av tyska flygplan, övervattensfartyg och av minor. En transportkapacitet om drygt 21 miljoner ton sänktes totalt under *Slaget om Atlanten*. Detta innebär att de tyska ubåtarna i medeltal sänkte 50 allierade handelsfartyg om i medeltal 5 000 ton varje månad under krigets 56 månader från september 1939 till maj 1945. Totalt sänktes i medeltal 90 handelsfartyg per månad. När transportverksamheten var som störst befann sig ungefär 700 handelsfartyg och 100 eskortfartyg samtidigt på Atlanten. Sammanlagt genomfördes 650 transporter i konvojform under kriget - en gigantisk transportverksamhet. Som exempel kan nämnas att till dåvarande Sovjetunionen fraktades fram till mars 1944 4 700 stridsvagnar, 230 000 militära fordon jämte 33 000 jeepar förutom mycket annat. De flesta handelsfartygen, som sänktes, var brittiska. Den brittiska handelsflottan förlorade hälften av sitt tonnage, cirka 1700 fartyg, och omkring 34 000 sjömän omkom. Men också drygt 300 norska handelsfartyg sänktes motsvarande 25 % av den norska handelsflottan. Norge ställde hela sitt handelstonnage till de allierades disposition från 1940 – inalles ungefär 1200 handelsfartyg. Under Slaget om Storbritannien som ägde rum från april till november 1940 transporterades till exempel 40 % av Royal Air Force behov av drivmedel på norska kölar från Persiska Viken till England.

Tyskland disponerade vid krigsutbrottet 57 ubåtar och hade vid krigsslutet ungefär 400 st. Sammanlagt sänktes 781 tyska ubåtar av allierade fartyg och flyg under kriget. Siffrorna pekar på att nästan 1200 ubåtar producerades i Tyskland under krigsåren – en imponerande industriell prestation. De 20 mest framgångsrika ubåtarna genomförde i medeltal 10 uppdrag var och sänkte i medeltal ungefär 4 handelsfartyg per uppdrag.

Bild: Tyska ubåten U 123 av typen IX B

Kulmen på ubåtarnas sänkningar av handelsfartyg inträffade våren 1943. Den tyska ubåtsledningen hade succesivt under 1941-1942 utvecklat en taktik vilken innebar att ubåtarna skulle anfälla en konvoj i grupp snarare än individuellt. Taktiken kallades för "vargflockstaktiken" och innebar att en lokaliserad konvoj bevakades från alla sidor av tillströmmande ubåtar i u-läge. När tillräckligt många ubåtar befanns sig runt konvojen startade anfallet samtidigt med alla ubåtarna oftast i övervattensläge.

Vapeninsatsen kunde då kraftsamlas mot konvojens mitt där de mest värdefulla handelsfartygen befann sig. Men ytläget gav också möjlighet att bekämpa flera handelsfartyg under förhållandevis kort tid. Efter anfallet intog ubåtarna u-läge för att försöka undkomma eskortfartygens bekämpning med sjunkbomber och ubåtsjaktrakter (s.k. *hedgehogs* - *igelkottar*).

Under 1942 försågs de allierade eskortfartygen och spaningsflygplanen med utrustning för lokalisering av tysk radiosändning på kortvågsbandet (s.k. *Huff Duff*, en förvanskning av *High Frequency Direction and Finding*). Efter sammanställning av flera enheters observerade riktningar av sådan kortvågssändning kunde ubåtars positioner bestämmas och motåtgärder planeras.

Radiotrafik mellan tyska ubåtar var nödvändigt för att samordna anfall mot konvojer i de tidigare nämnda vargflockarna.

I mitten av 1943 ändrades förutsättningarna för ubåtarnas uppträdande påtagligt. De allierade eskortfartygen och spaningsflygplanen hade då blivit utrustade med radar. Möjligheten att förflytta sig i ytläge och att använda periskopet blev mera riskfyllt än tidigare. Även de allierades förmåga att dekryptera den tyska ubåtsledningens anvisningar till sina ubåtar spelade in – den kända brittiska forceringen av det tyska Enigmakryptot. Just denna förmåga anses ha förkortat kriget med flera år. Antalet sänkningar minskade och antalet oskadliggjorda ubåtar började öka som indikeras i tabellen nedan.

År	Antal sänkta allierade handelsfartyg	Antal sänkta tyska ubåtar
1939	165	9
1940	563	24
1941	501	35
1942	1322	87
1943	582	244
1944	243	249
1945	98	120

75 % av de tyska ubåtarna oskadliggjordes av Royal Navy och samarbetande nationer. Amerikas Förenta Stater kom med i kriget sent 1941 och sänkte under tiden fram till krigsslutet 1945 de övriga 25 % av de tyska ubåtarna. Antalet eskortfartyg var under hela slaget om Atlanten otillräckligt. Enligt den norska minnesboken hade de allierade 1943 som mest 880 eskortfartyg. Av dessa var merparten korvetter och trålare ombyggda för eskort och ubåtsjakt. Den totala förlusten av eskortfartyg uppgick till cirka 20 % varav många föll offer för tyskt stridsflyg.

Dåtidens spaningshjälpmedel bestod, som i dag, av hydrofon (s.k. *asdic*) och radar på eskortfartygen, radar på spaningsflygplanen. De tyska ubåtarna hade hydrofon som sitt viktigaste spaningsmedel men även utrustning för radiopejling. De försågs så småningom med radarvarnare för att kunna lokalisera allierad radarsändning men utrustningen verkar ha fungerat bristfälligt. En ubåt kunde lokalisera ett snabbgående eskortfartyg på typiskt cirka 18 km med sin hydrofon.

Ett eskortfartyg kunde lokalisera en ubåt på typiskt cirka 3 km med sin hydrofon och på cirka 2,5 km med sin radar mot ubåtens periskop och 8-10 km mot en ubåt i övervattensläge och ännu längre med kortvågsspejl mot ubåtens kortvågssändning - utan att kunna mäta avståndet. En intressant information, som kommer fram i minnesboken, är att tyskarna redan under kriget prövade olika typer av beläggningar på sina ubåtar för att reducera eskortfartygens hydrofonräckvidd – ett tidigt exempel på smyganpassning.

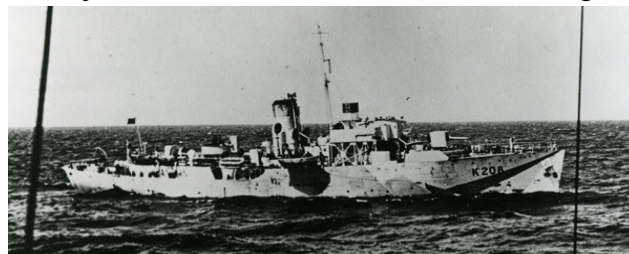

Tyska ubåtsbasen i Trondheim, *Dora I*, där många tyska ubåtar var baserade under åren 1943-1945. De deltog i slaget om Atlanten (Bilden från Internet).

Hur såg då den norska marinen ut under Slaget om Atlanten? Efter den tyska invasionen av Norge 1940 överfördes ett 20-tal örlogsfartyg till Storbritannien.

Med dessa följde besättningarna om totalt 400 man. Samma år övertog Storbritannien 50 äldre amerikanska jagare. Efter kompletterande utrustning överfördes fem av dessa till den norska marinen. 1942 övertog norska marinen två moderna brittiska jagare av *Hunt*-klass.

Under 1940-1944 övertog den norska marinen härutöver ett halvt dussin korvetter. Dessa genomförde tillsammans 80 anfall mot tyska ubåtar varav 7 sänktes och 15 skadades allvarligt. Vid krigsslutet var personalstyrkan i den norska marinen ungefär 4000 man. Ökningen kunde ske genom att personal från handelsflottan, både befäl och sjömän, överfördes till norska marinen. Totalt förolyckades nästan 1000 personer under tjänst i norska marinen under andra världskriget.

Den norska korvetten *K 208 Montbretia*, sänkt 1942

Den norska marinen och den norska handelsflottan medverkade utan tvekan framgångsrikt till att kriget kunde avslutas 1945 men uppoffringarna i personal och materiel var betydande och smärtsamma.

Kent Nordström

Kamrater!

Marinen fyller som bekant 500 år 2022-06-07, men hela 2022 är ett jubileumsår!

För att ge Flottans Män möjlighet till insyn i marinens förberedelser inför firandet under 2022 och för att vi ska kunna påverka och delta i olika evenemang har Riksförbundets styrelse bildat en arbetsgrupp, FM Jubileumskommitté 2022. Jubileumskommittén kommer att ha täta kontakter med marinens projektledning för jubileumsåret för att få tidig information och eventuellt möjlighet att påverka var och när besök av våra sjö- och amfibiestridskrafter med mera genomförs runt våra kuster, liksom vad som i övrigt kommer att ingå i 2022 års satsning. Allt är inte klart i nuläget men efter hand som beslut fattas kommer ni att informeras.

En övergripande information om jubileumsåret finns med i detta nummer av rikstidningen Flottans Män.

FM Jubileumskommitté 2022 utgörs av:

Lars-Erik Uhlegård, Region Väst, Göteborg, sammankallande, lars-erik@uhlegard.se, 072-397 21 86

Göran Löfgren, Region Syd, Karlskrona,

goran.lofgren@tele2.se, 070-495 80 14

Krister Hansén, Region Öst, Stockholm,

krister@flottansman.se, 070-381 03 12

Cave Johansson, Region Nord, Sundsvall,

astors.farg@spray.se, 070-659 54 65

Lars-Ingvar Elofsson, Kristianstad, sociala medier,

navyman@tele2.se, 076-510 04 72

Det nu hög tid att planera för aktiviteter inom alla föreningar så som föredrag, studiebesök, studiecirkel och annat som syftar till ökad kunskap om våra marinstridskrafter inklusive historiska återblickar från ett halvt millenium. Detta liksom framtidsinriktad in-

formation är sådant som bör utgöra vår inriktning under de kommande två och ett halvt åren och inledas så snart pandemiläget gör det möjligt. Dessa tankar kommer att utvecklas vidare efter hand.

Har Ni som medlemmar förslag eller synpunkter som rör Marinen 500 år, så ta kontakt med någon av oss eller via egen förening så kommer vi i kommittén att göra vad vi kan för att vi ska få ett så bra och meningsfullt jubileumsår som möjligt.

Efter hand kommer mer att läggas fast och en årsagenda för jubileumsåret växa fram som alla kommer att få del av genom våra tidskrifter, hemsidor, sociala medier, särskilda utskick och förmedling via föreningarnas styrelser. En återkommande informationsspalt rörande Marinen 500 år kommer att finnas i alla kommande nummer av våra tidskrifter tills 2022 är tillända.

2022 startar upp med Marinstridsdagarna i Karlskrona i slutet av januari. Marinens dag 2022 är sedan planerad att genomföras i Karlskrona lördagen den 13 augusti. Någon gång under första halvåret kommer jubileumsboken (i två utgåvor) att släppas ut på marknaden. En av utgåvorna blir en specialutgåva för Flottans Män. Hur beställning av böckerna kommer att gå till och priser mm kommer att läggas ut på hemsidorna och kommande nummer av tidningarna.

Med hopp om bättre tider med ett firande som märks 2022 och som får hela befolkningen att förstå vad sjöförsvaret har betytt, betyder idag och kommer att betyda för Sverige i framtiden.

Jubileumskommittén

Coronatider

Hans-Rickard hade druckit hårt i sitt liv. Han hade varit på en hälsoundersökning vid hälsocentralen.

- Nå, vad sa läkaren om dig Hans-Rickard?
- Att det för min del var slut med både konjak och whisky.
- Brännvin också?

Nä, det tordes jag inte fråga, för då hade han väl förbjudit det med.

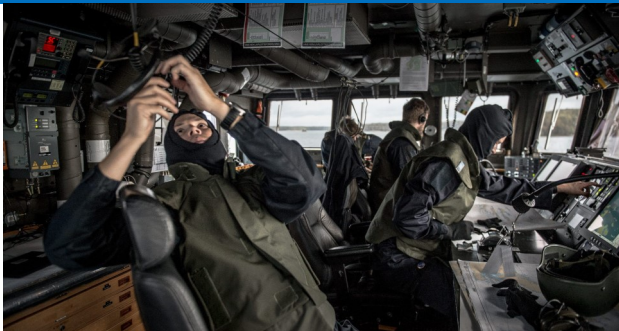
Jaktmark

Aktuellt från Marinen - Swedish Naval Exercise 2020 (Swenex 20) genomfördes i Väst, Syd och Ost under början av maj. Hela marinen och en del andra enheter deltog. En bra övning. Bilder från FM bildbank.

Örlogsfartyg och handelsfartyg samverkar i inloppet till Göteborgs hamnar under Swenex 20 sjöfartsskyddsmonument. På bilden ovan t.v. syns *HMS Trossö* som representerar eskortenheter och i bakgrunden handelsfartyg som har skyddats. Ovan till höger förbereds utläggning av sonarbojar under Swenex 20 i Väst.

Till vänster är personalen igång på ett minröjningsfartygs brygga under Swenex 20. Minröjningsverksamhet pågår.

Nedan till vänster ubåten *Gotland* under Swenex 20 på väg ut från hamn mot ett uppdrag.

Nedan minröjningsfartyget *HMS Kullen* under Swenex 20 förbereder sjösättning av en ROV för spaning efter minor och annat.

AKT SLAG!

”Tappa inte huvudet Du också”.

Det finns ju många gamla uttryck om att hålla fattningen. ”Du pratar som om du hade huvudet under armen” är väl ett av de äldsta och vanligaste. Så pass upp! Tappa inte huvudet idag när Coronan står bakom hörnet. Med den medelålder vi hade i vår förening FLOTTANS MÄN här i Gbg den 4 april (74,4år) står ju mer än 50 % av oss i den s.k. riskgruppen.

Personligen har jag fått utgångsförbud av mina barn. Ja inte helt, promenader och frisk luft är tillåtet men affärsbesök är förbjudna och de levererar all mat enl. mina önskelistor. Det känns inte lätt, jag vill så gärna själv gå runt

och plocka åt mig och kanske spontant hitta lite godsaker att smaska på.

Hur går det då med det psykiska? Ja det är inte lätt, men jag försöker **”hålla huvudet på plats”**

Vad vill jag nu säga med detta? Jag förstår ju att många av Er som läser har samma problem, men vi har ju en gammal gemensamhetsträning på att klara både beordrade och akuta situationer. Nu dök i minnet plötsligt ett annat uttryck från våra övningar upp: ”Armsbågs lucka”. Redan där vi ju upptränade. Jag tror att vi med gemensamma tankar kan se fram mot den dag då vi åter kan äta en tallrik ärtsoppa i Marinstugan och lyssna till ett givande föredrag.

FM-kamrater: Håll ut med den styrka jag vet att ni har. Vi ses till hösten.

Karl Harry

PS! Den märkliga grejen till höger om mitt ansikte är en Hälsingebock som jag genom ovarsamhet med dammsugarmunstycket fick att tappa huvudet. Hälsingebocken utgör landskapsvapnet på jagaren Hälsinglands sköld. DS.

Damklubben BOJEN

En bild säger mer än 1000 ord...
...brukar man säga. Men varken ord eller bilder kan kompensera för de aktiviteter vi gått miste om under våren p g a det otrevliga och oberäknliga Coronaviruset.

Men med hjälp av nedanstående fotocollage kan vi tänka tillbaka på den trevliga samvaro vi haft och hoppas att covid-19 ska plana ut så att vi kan ses i höst igen.

Sköt om dig och njut av sommaren så mycket det går. Och håll kontakten med dina nära och kära med telefon och brev, när vi nu inte kan umgås som normalt.

Många varma hälsningar från Bojens styrelse

Anita Hogmalin

VAD HÄNDER?**Torsdag: 27 augusti. Klubbafton kl. 18,00****Föredragshållare:** Niklas Svensson**Ämne:** Brott och trygghet

Niklas Svensson, Kommissarie, 50 år. Polis sedan 1991. N S började sin karriär vid Mölndalspolisen och har varit på den uniformerade sidan. Efter många års vikariat som yttre och inre befäl fick N S fast tjänst som yttre befäl i Göteborg city. N S vikarierade som operativ chef i city och därefter i Nordost innan han blev biträdande chef i Göteborg city. N S har även varit bitr. chef i Syd, Nordost och Storgöteborg Syd.

Vid polisens stora omorganisation började N S inom den nyinrättade tjänsten som kommunpolis för att få fortsätta att arbeta med strategisk samverkan.

Torsdag: 24 sept. Klubbafton kl. 18'00**Föredragshållare:** Karl-Henrik Weddig**Ämne:** Svenskt kustförsvar under kalla kriget

Karl-Henrik Weddig pensionerad reservofficer/kapten inom Amfibiekåren, medlem i Flottans Män i Varberg och sedan 2019 ordförande för FM i Varberg.

K-H ryckte år 1967 in som officersaspirant på Kungliga Älvsborgs Kustartilleriregemente, KA 4 i Göteborg. Fänrik 1970, löjtnant och reservofficer 1972 vid KA 2 i Karlskrona. 1972 tog K-H en Fil. kand. examen vid Lunds Universitet. 1972-1980 var K-H eldledare på en KA-bataljon i Skåne. Mellan 1980-1981 hade K-H FN-tjänst i mellanöstern. 81-99 krigsplacerad som chef för sekt 1 vid Spärrbataljon Karlshamn. Under åren 1986-2012 Business Controller vid Vattenfall, Ringhals. 1992-1993 FN-tjänst i Kashmir.

Numera är K H pensionär även i det civila.

Anmälan till ovanstående sker:

Via Hemsidan i första hand eller lista i Marinstugan alt. telefon till **Klubbmästare Carlaxel Benholm** 070-569 34 37

E-post: ingela.benholm@telia.com

Med tanke på att det ibland kan bli fullteknat och vi måste tacka nej till sena anmälningar samt att klubbmästaren har en inköpsplanering att beakta måste vi framhålla att anmälan med tillhörande betalningsskyldighet är bindande.

Sextant är ett instrument för vinkelmätning och används vid astronomiska och andra nautiska observationer.

**FÖDELSEDAGAR
VI GRATULERAR**

Foto: Hans Hermansson

Juli	03-
03	0616 Anders Backman Bollebygd 80 år
05	0607 Ulf Christensson Göteborg 80 år
11	7650 Mikael Hjärthammar Vallda 65 år
18	1914 Carl-Erik Fallenius Västra Frölunda 65 år
22	1012 René Ahlberg Öckerö 80 år
23	0442 Rolf Karlsson Göteborg 75 år
27	0343 Lars Carlsson Stenungsund 90 år
Aug	
03	0803 Arvid Ingmyr Hönö 75 år
13	0825 Bo Lindström Stenungsund 85 år
16	Lena Janevik Bojen 75 år
23	1504 Milton Odding Nödinge 80 år
29	2025 Björn Selfjord Torslanda 70 år
Sep.	
09	9126 Anders Hermansson Västra Frölunda 60 år
15	1108 Ulf Berg André Göteborg 80 år
21	Asta Adersjö Bojen 95 år
22	Maj-Gun Erlingstam Bojen 80 år
26	0433 Bengt-Åke Johansson Gislaved 80 år
28	8539 Karl-Gustav Svensson Kungsbacka 85 år

**VI HÅLSAR NYA
MEDLEMMAR VÄLKOMNA**

032010 Bo Stenberg Västra Frölunda

IN MEMORIAM

Sedan Pejlingar nr 1/2020 presslades har följande medlemmar lämnat oss

Född	Namn	Medlem	Avled
430411	Leif Sandén	030726	190728 *
311227	Lars-Olof Olausson	038772	200219
481105	Krister Karlsson	039471	200403

Vi lyser frid över deras minnen

* först nyligen har detta kommit till vår kännedom

Posttidning B

Flottans Män
Örlogsvägen 6
426 71 Västra Frölunda

Läsare av denna stödannons för

Vi är medvetna om de problem som Corona-viruset/Covid 19 har ställt till det globalt och här i landet för vår huvudsponsor, bland många andra.

Vi ser fram emot den dag då allt återgått till det normala och vi åter kan fara med Stena Line från och till Göteborg, Halmstad och Karlskrona samt andra hamnar och destinationer.

Vi ses ombord, när allt återgått till det normala!

Flottans Män Göteborg